

Fjällbotanikdagarna 1996 i Röskåsen, Idre

Lennart Bratt, Falun

DABS har med åren hunnit med att besöka de flesta hörnen av Dalarnas fjällvärld. Ett digert material av ifyllda krysslistor och rapportblad har samlats till fromma för framtidens dalaflorabearbetningar. I år var ambitionen att åtminstone hinna inventera två rutor enligt den nu gällande metodiken. Det gällde dessutom landskapets två västligaste rutor, nämligen 15C9b och 16COb.

Knapp marknadsföring och flera avhopp i sista stund gjorde att inventerarskaran krympte till en minimal grupp om endast tre personer. Med obruten entusiasm gav sig dock dessa förhoppningsfullt i kast med uppgiften. Förutsättningarna var de allra bästa; floran i sin bästa blomning och inkvartering i vackrast tänkbara miljö. Vi bodde i en nyrustad fäbodstuga på Röskåsens gamla fäbodvall, som året till ära var var noggrant lieslagen. Från vallen kunde man blicka ut över urskogsområdena i Drevdagsområdet, som idag är skyddade inom Drevfjällets naturreservat. Natttid skimrade Idrefjäll långt borta i öster, annars syntes inte ett spår av civilisation. Kvällsarbetet med att fylla i listor och gå igenom av dagens insamlingar skedde hemtrevligt till gasollampa, kaffedoft och kaminens sprakande.

Efter att först ha vandrat ca 3 km med tung packning från norska Nysätra dit bilväg leder, ägnades första dagen åt fäbodens omgivning. Fäbodvallen låg bra till för att utgöra krysslistans upptakt. Här kunde inte mindre än 102 av rutans totalt ca 202 arter räknas in. Bland dessa fanns en del trevligheter, t ex **låsbräken** samt en ilsken huggorm. Många kulturarter som saknas helt i omgivningen kryssades av. Skallrorna ställde som så ofta till visst bekymmer, men vi enades om att det var **fjällskallra** vi hade att göra med. Här och var växte en fibbla som var spännande genom de stjälskomfattande bladen. Arten var tydligen extremt senblommande, och ännu bara i knopp. I valet mellan **sallats-** och **dovrefibbla** valde vi slutligen den förstnämnda om än med viss reservation.

Vi vidgade så sakteliga våra studier till den omgivande mycket vackra och frodiga fjällbjörkskogen. Här fanns källbäckar med manshög **stormhatt**, **fjällför-gätmigej** och **gullpudra**. Här och var öppnade sig skogen för att ersättas av spännande rikkärr med bl a **brudsporre**, **hårstarr**, **glansvide**, **smalfräken**, **lapptåg** och mycket annat. I kantzoner mellan skog och kärr fann vi vackra tuvor av **svartstarr**, en stor sällsynthet i dalafjällen, men ganska spridd här. I sumpkärr med videbuskage fann vi **fjällviol**, **ullvide** och **bruntåg**. Den sistnämnda är ju unik för området och omtalad i "Hotade och sällsynta växter i Dalarna". Alltför snart började det skymma, regn drog in och det var lika gott att vända åter.

Dagen därpå begav vi oss till rutans norra delar via Gråhöa och Röskåsbäcken. Från Gråhöa har man en mäktig utsikt över urskogarna och de märkliga brandbe-tingade glesa tallskogarna på slutningen. Uppe på kal fället fann vi en liten vat-tensamling med grova trädstammar i, ett tydligt spår av tidigare skogväxt här uppe. Fjällfloran var dock synnerligen fattig, så vi begav oss raskt ned till skogen

och stormhattssnåren längs Rösåsbacken. En hel del vattenväxter lades till listan, t ex **dvärgnäckros**, **rostate** och **dybläddra**. Återtåget gav en del orienteringsproblem, men fa nya fynd att försöka placera på kartan frånsett den intressanta hybriden mellan trådtåg och fjälltåg.

Tredje dagen ägnades åt den södra rutan, där särskilt Gråhöas västsluttning lockade. Från området finns flera spännande uppgifter insamlade på 1950-talet av ludvikabröderna Eriksson. Redan på vägen dit fann vi en sådan art, nämligen **fågelstarr**, växandes i en liten örtrik glänta i fjällbjörkskogen. Strax intill fann vi även **taigastarr** i vackra bestånd. Snart nådde vi den lilla tjärn där bröderna gjort ett märkligt fynd av **hårmöja**, som annars bara känd från siljanssiluren. Till vår glädje fann vi att talrika exemplar av den lilla ranunkeln flöt i strandkanten.

Snart nådde vi Gråhöas branter, där stormhattssnår skvallrade om rikare berggrund och spännande växtlighet. Trots idogt letande och goda förhållanden fann vi dock ganska få nyheter. Några klippor hyste **blågröe** och **svartstarr**, och i en mindre ravin fann vi **storgröe**. Vi sökte oss vidare upp på kalfjället där den fattiga heden i alla fall bjöd på arter som **krypljung**, **klynnetåg**, **bågfryle** och **fjällumner**. Dock kunde vi inte återfinna fjällbräcken som sågs här av bröderna Eriksson. Kompensation för detta gavs i form av en rik förekomst av **urnlav**, *Tholurna dissimilis* som växte på en margran uppe på fjället. I den urgamla fjällbjörkskogen nedanför fanns även grenlav, *Evernia mesomorpha* tämligen rikligt.

Färden fortsatte söderut och vi nådde Vithåga där bl a en bäckdal synlig på kartan lockade. Denna ledde upp på fjället till något som nog är det närmsta man kan komma snölegevegetation i denna trakt. Här påträffades arter som **fjällnoppa**, **fjällkåpa**, **dvärgdunört**, **lapparv** och **polarull**. Ravinen hyste även en familj av ringtrast. Nedåt vidtog en fjällbjörkskog där kullig dödstopografi skapade en stor variation i vatten- och näringstillgång, med sänkorna bevuxna av extremt frodiga stormhattsbestånd. Vi följde riksgränsen en sträcka, noggrant undvikande att snegla på fel sida. När vi nådde Nordsjön fann vi en liten naturlig (?) strandäng med inte mindre än ca 150 låsbräken på, vaktade av en pigg skara myggor. Trots tappert letande kunde inga andra låsbräkenarter uppdagas. Vid Nordsjön återfann vi **storgröe**, här växande i videsnår intill en bäck, ett ganska ovanligt växtsätt i Dalarna.

Sista dagen ägnades åt städbestyr och återtåg. Det skedde via Härjehåga som härigenom återigen kryssades av. Fjället besöktes ju på DABS allra första fjälläger 1986. Inga större nyheter påträffades, men det är alltid uppmuntrande att fa botanisera i de kalkpåverkade örtdrag som detta fjäll erbjuder, och inte minst att fa återse **krusbräken** i stor mängd.

Nöjda med vårt verk äntrade vi bilen för färd söderut kombinerad med flitigt resonerande om de ekologiska uppgifter som vi passade på att tillföra rapportlistorna. Området kan livligt rekommenderas för den som vill exkurrera i artrik fjäll- och myrvegetation eller för den som är intresserad av högklassig urskog.